

Oma, vertel 's!

over toen, nu en van alles...

Elma van Vliet
Spectrum

over toen, nu en van alles...

Op welke datum en waar werd je geboren?

19 December 1928 ben ik geboren in
Breda.

Hoe groot was jullie gezin? Was je de oudste?

We hadden thuis 5 kinderen, ik ben op
1 na de oudste, het was leuk dat mijn opa en opoe
al 2 kleinkinders hadden, en dat ik als eerste kleinkind
op opoe haar verjaardag ben geboren, en naar haar
werd vernoemd

Heb je broers en zussen? Met wie ging je het meest om toen je
opgroeide?

3 broers heb ik Wim, Jo, en Henk
en een zus Riet

met mijn oudste broer Wim ging
ik het meeste om.

HENK

12

JO

RIET

'Ik speelde altijd buiten, samen met de andere kinderen uit de buurt.

Er waren toen nog niet veel auto's en er was dus ruimte genoeg.

Na school deden we altijd spelletjes: verstoppertje, knikkeren, tollen, elastieken, hoelahoepen. Wat we ook altijd deden was springtouwen.

Dan moest je elkaar volgen, achter elkaar aan. Iedere keer één sprong en gelijk weer achter aansluiten.'

MIEN

WIM

Wat voor spelletjes deed je toen je opgroeide? Speelden jullie altijd buiten?

Niet altijd natuurlijk, maar wel heel veel.
we gingen sauntje springen, knikkeren
tollen hoepelen, krijzertje, verstoppertje
busje lopen en sta bal

Las je vader of moeder altijd een verhaal voor het slapen gaan?

Welk verhaal was dat?

Voorlezen werd bij ons thuis niet gedaan, ik kan me zelfs niet voorstellen dat er kinderboeken in huis waren.

Maar mijn vader had een mooie stem en hij zong vaak voor ons.

Werd er bij jullie thuis veel gelezen?

Op mijn 11de kreeg ik mijn eerste echte leesboek ik weet zelfs de titel nog, het was 'Jantienke', we mochten wel boeken van school lenen.

Mijn vader en ik waren de boekenwormen van het gezin, zelfs op de W.C. zat ik te lezen, thuis was er geen geld voor toiletspier en mijn moeder knipte van oude kranten blaadjes, en met een dikke naald en draad werd het aan elkaar gemaakt en opgehangen, en ik kon het niet laten die stukjes te lezen, en daar waren de andere niet blij mee, want we moesten met 7 mensen gebruik maken van 1 W.C.

Wat is het mooiste cadeau dat je ooit voor je verjaardag

gekregen hebt?

Misschien niet het mooiste maar
het cadeau wat ik nooit zal vergeten was
een pakje kaarsjes, ik ben tussen Sinterklaas
en Kerstmis jarig, en dan was er geen geld, maar
de kaarsjes waren voor mij heel bijzonder
want alleen ik mocht ze aansteken en
uitblazen.

Is er een bepaald lied uit je jeugd dat tegenwoordig nog steeds gezon-
gen wordt?

Natuurlijk Sinterklaas en Kerstliedjes, die
hoor je nu nog, en wat kleuterschool
liedjes zo als op een kleinstationnetje
die hoor je nog wel, maar de liedjes
van de lagere school zo als het konnetje
gaat van ons scheiden, en in 't groene dal
het stille dal, daar heeft de jeugd nu
wel vlottere liedjes voor

Wat voor boeken las je als kind?

Ik herinner me nog de boeken Jantje en Jantje en Co aan de wal verder nog
stijfkopje en de serie van Joop ter Heul
en vooral het stripboek Bulle en Bonestaak.

Geschiedenis van het speelgoed

- 1900** Meccano (F. Hornby)
- 1926** Jojo (D.F. Duncan)
- 1931** Flipperkast (R.T. Mall)
- 1933** Scrabble (A. Butts)
- 1933** Monopoly-spel (Ch. Darrow)
- 1948** Frisbee (Fred Morris)
- 1954** Lego (Christiansen)
- 1956** Go-carts
- 1959** Barbie-pop (Mattel)
- 1962** Skateboard (Munoz en Edwards)
- 1974** Playmobil (H. Beck)
- 1975** Rubik-kubus (E. Rubik)
- 1982** Trivial Pursuit (Haney en Abbott)

Wat voor liedjes zongen jullie in jouw jeugd? Hoe leerden jullie die?

Overal en vooral op straat werd er gezongen
transistor radios waren er niet, dus de
mensen zongen zelf, mijn Vader was
kleermaker en ik zat bij hem op het atelier
en daar zongen we bijna heel de dag meestal
smoorblappen

Hoe werd jouw verjaardag vroeger gevierd?

Mijn moeder maakte als we jarig
waren kaartjes voor ons, dat was een
koekje met biterereme en hazelslag er op,
en natuurlijk werd er lang dat ze leven
gezongen

Wat gebeurde er in de wereld toen jij geboren werd?

Het enige dat ik weet is dat het vreselijk koud was, mijn moeder vertelde dat ze dag en nacht ieder uur een warme kruik in mijn bedje heeft gezet, de winter van 1928-1929 was een van de strengste winters, ze reden met auto's over de rivier van Dordrecht naar Thijndrecht

Waar woonden jullie en wat voor soort huis was dat?

Wij woonden in Breda en later in Dordrecht in een rijtjes huis

Had je als kind een eigen slaapkamer?

Ne we hebben zelfs heel lang met 5 kinderen op 1 kamer geslapen, mijn zus en ik samen in een bed.

Wat is jouw leukste herinnering aan je vader?

Dondag's gingen we met het hele gezin wandelen mijn vader ging gebogen staan en wij allemaal bokspringen, en als er een enkele keer een feestje was dan zong mijn vader voor de visite liederen, de liedjes waren niet allemaal even mooi, maar dat vonden wij natuurlijk prachtig

Wat is jouw leukste herinnering aan je moeder?

Mijn moeder was de liefste moeder van de hele wereld, we vonden het altijd het mooiste als ze ergens een mop had gehoord, dan wilde ze die aan ons vertellen, maar moest dan zo vreselijk lachen dat er van de mop niets overbleef.

Wat vond je het leukste aan jullie gezin?

De zaterdagavond dan stond er een grote teel in de keuken en daar zingen we om de beurt in, eerst mijn broer dan ik en zo volgens leeftijd allemaal in de zelfde teel, we werden wel met een ketel schoon, water nagespoeld, mijn moeder wastte ons, en mijn vader droogde ons af, daarna met z'n allen om de tafel pinda's pellen en opeten, heerlijk.

JEUGDFOTO
VAN MIJN
OUDERS

Wat zijn de belangrijkste levenslessen die je van je ouders hebt gekregen?

Wat vooral mijn vader belangrijk vond is dat je tegen verlies kan, hij deed vaak spelletjes met ons, en als je had verloren en je was kwaad dan mocht je voorlopig niet meer meespelen en dat vonden we echt een straf, en verder wat voor een ander overhebben geen ruzie maken en met twee woorden spreken

Kende jij je opa's en oma's? Hoe heetten ze en waar woonden ze?

Zag je ze vaak?

De Opa en Opa van mijn Moeders kant heb ik goed gekend, Opa was een stiefopa mijn Moeders eigen vader overleed toen ze 4 jaar was, maar de Opa die ik dus kende was een aardige man, mijn Moeder haar achternaam was Moas en haar stiefvader heette Jan Visser, en Opa haar naam was Wilhelmina Visser van Duren, ik zag ze niet zo veel, want een reis naar Breda was toen een hele onderneming.

De Opa van mijn Vaders kant heb ik niet gekend, ze overleed op 34 jarige leeftijd en liet 13 kinderen na. Opa is erg oud geworden maar ik zag hem zelden

Wat zijn jouw leukste herinneringen aan je opa en oma?

Het fijnste van bij Opa en Opae logeren was op de eerste plaats de reis, daar moet je nu om lachen maar toen was het spannend, het begon al dat ik van top tot teen gewassen werd en schone kleren aan, want je wist maar nooit wat er onderweg kon gebeuren, en dan natuurlijk de trein dat was in mijn ogen een monster, hij bracht grote rookwolken uit en de machinist was zwart van de kolen, maar als hij ging rijden zaten we te genieten, ondanks houten banken en geen vering.

Ik zal een jaar of 7 zijn geweest toen ik alleen naar Breda ging, mijn moeder zette me in de trein en vroeg de conducteur of hij mij er in Breda uit wilde zetten, en dat gebeurde dan ook, alleen stond er geen Opae bij het station, dus ging ik zelf op pad, ik wist dat ik door het park moest om bij Opae te komen, maar ik wist niet dat er 3 uitgangen waren, huiltend liep ik te roepen waar ik moest zijn, andere mensen hebben me toen naar Opae gebracht, die was in alle staten dat ze me had gemist, ik werd er altijd danig verwend.

Was de familie belangrijk voor je?

Ja de Fam was heel belangrijk eerst natuurlijk
Opa en Opoe maar ook de ooms en tantes en
neefjes en nichtjes

Hoe vaak zag je je familie?

Niet vaak de reis bleef een obstakel, later toen de
verkeersbrug over het Hollands diep klaar was, ging
mijn Vader met de fiets, en dan mochten we om de beurt
mee achterop, nog later huurde we een fiets en gingen
zelf naar Breda, naar Opoe ging niet meer die overleed
plotseling toen ik 18 jaar was.

Deze foto is gemaakt toen mijn Opa en Opoe 25 jaar getrouwd waren achter de
bloemenmand broertje Henk daar achter mijn Moeder en daar achter broer Wim mijn Vader
staat links van Wim zittend op de grond een neefje dan zusje Riet broertje Jo en met die grote
strik ben ik.

'Bij ons thuis was het altijd een bijzondere dag als een van de kinderen van ons gezin "de eerste communie" ging doen. We moesten dan heel vroeg op om naar de kerk te gaan en mochten niets eten of drinken totdat de dienst afgelopen was. Iedereen had een nieuw pak aan en degene die communie deed een mooi wit jurkje. Als we terugkwamen stond de tafel vol met bloemen, brood en zelfs krentenbrood. Dat zagen we nooit.'

Mevrouw Blom

Hadden jullie familiebijeenkomsten?

Mijn eerste communie kan ik me nog goed herinneren, het was precies zo als hierboven is beschreven, en het mooiste van die dag was dat opa en opoe er ook waren, het meest trots was ik op mijn witte jurk, daar was echt geen geld voor, maar via de nonnetjes op school kreeg ik toch een witte jurk

En waar werd dan over gepraat?

Natuurlijk werde de laatste nieuwtjes over de Fam uitgewisseld, Opa en Opoe vertelde dan over de neefjes en nichtjes en Coms en Tank's want die sagen we niet zo veel.

Mocht je als kind meepraten of was er verschil tussen de kinderen en de volwassenen?

Als je communie deed was je natuurlijk het feestvarken en mocht je er bij zijn, maar als er normaal visit was moesten we buitenspelen of naar de keuken.

Zijn er binnen onze familie 'geheimen' waar we het nooit over hebben gehad?

Mijn Vader heeft een zus gehad die zwanger was en in de steek gelaten, voor die tijd een grote schande, ze is kort na de bevalling overleden, het dochtertje is door Fam groot gebracht. veel later heeft mijn Maeder het verteld.

Vertel 's over toen en nu

Welke gezinstradities zou je opnieuw willen invoeren?

Daar heb ik geen idee van, het is nu eenmaal een heel andere tijd, en vroeger was echt met alles beter dan nu.

Met welk advies van jou zou elk gezin gebaat zijn?

Ik zou elk gezin aanraden alles een beetje rustiger te doen, nu heeft iedereen haast en rent overal achteraan.

Wat vind je tegenwoordig het leukst aan je familie?

Ik ben blij met de hele familie vooral met mijn zoons, schoendochter, kleinzoon en schoonkleindochter, en verder heeft iedereen zijn denzden en ondenzden, maar die heb ik zelf ook.

Welke mogelijkheden die gezinnen nu hebben zou je vroeger gehad willen hebben?

Ik zou achteraf wel doorgeleerd willen hebben, ik was een goede leerling, maar thuis vonden ze het huishouden en naaies belangrijk, ik ben een meisje en die vrouwen soch, en wat heb je dan aan een diploma.

BREDA MASTBOS. 20 JAAR.

Wat is volgens jou de grootste vooruitgang?

En wat is er verloren gegaan?

De grootste vooruitgang is toch wel dat vrouwen meer gelijk gesteld zijn aan mannen, als ik bedenke dat ik op de kleermakerij een kwart verdiende van wat de mannen kregen, en ik precies het zelfde werk deed.

En wat er verloren is gegaan is zeker hulp en saamhorigheids gevoel.

Welke eigenschappen van jou zie je in je kleinkinderen terug?

Dit is een moeilijke vraag, eerstens het leeftijds verschil, en de heel andere samenleving waar we nu in leven, en het belangrijkste de kleinkinderen zijn mannen en ik een vrouw.

Hier is ruimte voor jouw foto's, verhalen en herinneringen over
het gezin en de familie.

Op deze foto ben ik 1 jaar

broer Wim zusje Riet
en ik zelf

In Brecht in het
Velkenberg is deze foto
gemaakt, ik denk dat
Riet hier 5 jaar is en
ik 6 jaar

Moest je helpen in het huishouden? Moesten jongens ook helpen in het huishouden?

Ja mijn zus en ik moesten afwassen en ik moest kousen en sokken stoppen en Zaterdags schoenen poetsen. Mijn broers moesten kalen halen en hout hakken voor de kachel.

'Ik kan me de zaterdagse wasbeurten nog goed herinneren. De grote teil werd in de keuken gezet, er werd een hoop water gekookt en dan werd er gewassen. Eerst moesten de kleintjes in bad en daarna waren de grotere kinderen aan de beurt. En 's avonds zaten we dan met zijn allen in onze nachtkleding schoongewassen om de tafel.'

Wat was voor jou de leukste dag van de week? Waarom was dat?

De fijnste dag was zaterdag, 's middags niet naar school, dus kon je lekker spelen, en het belangrijkste 1 cent bakgeld en dan kijken wat je daar allemaal voor kan kopen, 's avonds lekker in de teil en schone kleren aan en wat langer aanblijven.

Was jullie gezin gelovig? Gingen jullie elke zondag naar de kerk?

Ja wij zijn katholiek groot gebracht, nu waren mijn ouders niet streng katholiek maar wij moesten wel zondags naar de kerk. daar weet ik nog iets leukes over, je moest in de kerk een mijs of boedje op mijn zus en ik hadden een stro boedje maar we een gruwelijke hekel aan hadden, dus als we naar de kerk gingen stopte we ze in een gat in de heg en als we terug kwamen pikte we ze weer op, en mijn moeder maar denken dat we 41 keer met boedje op in de kerk zaten

Waar deden jullie boodschappen? Hoe vaak deden jullie dat?

Wij deden de boodschappen bij het buurtwinkelke
om de hoek, alleen als er iets nodig was, voor
stroop of jam nam je een schaalke mee, dat
werd gewogen en dan ging er een halffond stroop
of jam bij, verpakte spullen waren er haast niet
alles werd gewogen en in papieren zakjes gedaan
zo als kaffie thee suiker roest meel echt alles.
Verder kwam alles aan de deur, de bakker de
melkboer de groenteman de olieman de visboer
en zo nog een paar.

Dere foto is gemaakt in Breda op de kermis
Ik zat ongeveer 10 jaar zijn geweest

Wat aten jullie normaal gesproken op doordeweekse dagen?

's Morgens 2 boterhammen met suiker. 's middags bleven we over op school, dan hadden we 4 boterhammen met ontbijtkoek gebakken ei of hazelslag. 's avonds aardappelen met uitgebakken spek en in de winter groenten van het seizoen zoals erwten bonen rode witte, laerukoal in zuurkool, winterwortelen en ruien en knolraap, import of kasgroenten waren er niet. In de zomer was er sla, boontjes, andijvie, spinazie witlofen worteltjes. Vondag kregen we een stukje vlees en pudeling met bessen saus met

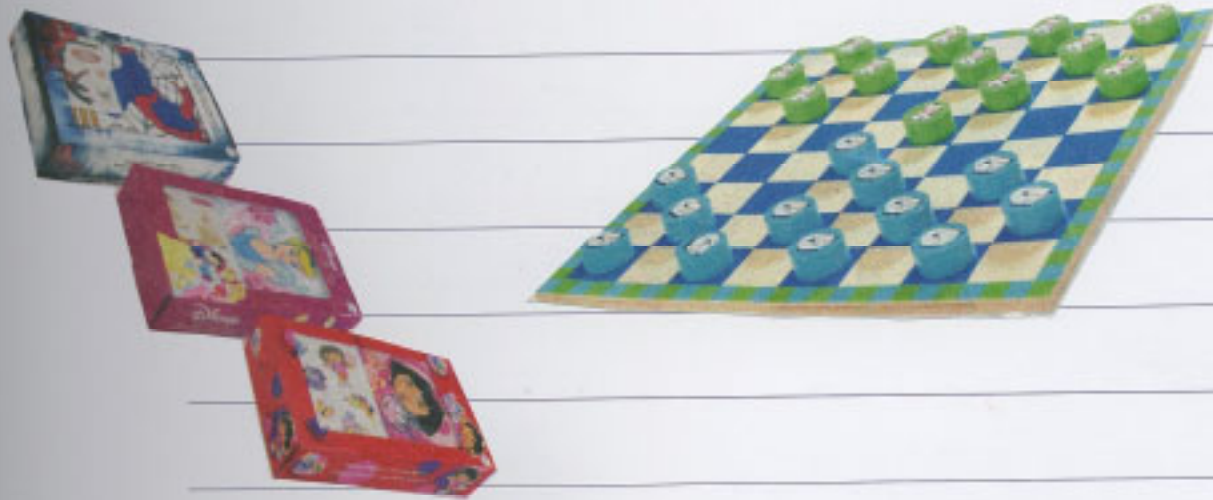

Deze foto is gemaakt toen mijn ouders 25 jaar getrouwd waren, de stippeltjes jurk ben ik

Wat deden jullie 's avonds thuis?

Spelletjes, lezen of knutselen en tekenen.

Wat was jouw lievelingskostje? En wat lustte je echt niet?

Het allerlekkerste vonden we friet, het werd
velden gebakken, want als mijn moeder een emmer
vol aardappelen had geschild ging hij schoon op.
en aangesien ze dan uren bezig was want een
frikuse bestond nog niet werd het niet zo
vaak gedaan.

Wat ik echt niet lustte was krolraap, maar
dat mocht je niet laten merken want dan
kreeg je een schepje extra.

Wat was een echte feestmaaltijd voor jullie gezin?

Natuurlijk friet en was dan niets bij
alleen ront, en daar maakte ik gretig
gebruik van, mijn lippen waren uitgebeten
van het ront.

Gingen jullie wel eens uit eten met het hele gezin? Waar gingen jullie
dan heen?

Uit eten met het hele gezin?
ik wist niet eens dat het bestond.

Waren er toen net zoveel restaurants als nu?

Nee natuurlijk niet als het gros van de mensen amper thuis eten heeft hebben restaurants geen klanten.

Het plaatje boven is vast uit Scheveningen daar gingen de rijke mensen naar toe.

Vertel 's over toen en nu

Hoe deden jullie vroeger het huishouden zonder alle mogelijkheden die we tegenwoordig hebben?

we hadden een kleed op de vloer, en vrijdag's werd het buiten over de klappaal gehangen en met de mattenklopper uitgeklopt, als er door de week kruimels waren reezde mijn moeder die met stapper en blik op.

Welke methoden om schoon te maken kennen we tegenwoordig niet meer?

Een stofzuiger hadden we nog niet, en de rest zoals de keukenvloer en ramen kregen gebeurde met schoonwater een dweil en spons en keem, schoonmaakmiddelen waren er niet.

op het aanrecht stond een bakje met een stukje Sunlight keef er in, daar wast je je handen mee en voor de afwas ging dat stukje in een klopper en dat haalde mijn moeder het door warm water voor een sopje, warm water uit de kraan dat hadden we niet, het werd met een ketel op het gas of op de kachel warm gemaakt.

Welke taak nam de meeste tijd in beslag?

De was. Zaterdag avond sette mijn moeder de was te weken in de soda, Zondag werd de volle wasketel op de gas of kachel gezet, mijn moeder had dan de was gespoeld en met schoonwater en saep groene soep werd de was gekookt, Maandag was ze in de weer met een plank en een borstel om de was te boenen daarna spoelen, dan weer in water met een bleekmiddel weer spoelen dan werd er gespoeld met water waar een natje blauwsel was op gelost om de was nog witler te laten lijken. en dan niet vergeten dat ze alles met de hand moest wringen.

Hadden jullie een vaste dag voor dingen in het huishouden?

Ja Maandag wasdag, Dinsdag strijken en dat gebeurde met 2 strijklouten die steeds gewisseld werden op de kachel of gas. eigenlijk maar gelukkig dat we niet veel kleren hadden, 1 keer per week kreeg je schoongoed aan, Woensdag weet ik eigenlijk niet meer, maar eten koken voor 7 mensen was ook veel werk, Donderdag werd de sloef geschuurd de bel gepoetst en de ramen gereemd, Vrijdag bedden verschoonen vloerkleed kloppen en het huis netjes maken. Zaterdag werd er uitgebreid gekookt voor de Zondag en heel de Fam werd gewassen in de teil.

Zondag eindelijk rust.

Oma

Carnaval.

Opa

Oma Opa

Ome Henk en je Vader.

Oma

Ome Henk Marjo en je Vader

Wat vind je de beste uitvinding op het gebied van het huishouden?

Zonder twijfel de wasmachine en de
stofzuiger en het elektrische strijkijzer was
ook een uitkomst

Henk

Riet

Wim

Mien

Jo

JE VADER

Wat mis je achteraf gezien in het dagelijkse leven van toen?

De rust en de ruimte een auto was zeldzaam
dus de hele straat was speelterrein.

En de gemeenlijkheid, de hele buurt had het niet
rijk en als je elkaar kon helpen dan werd dat gedaan,
en vooral niet vergeten de veiligheid de schuur en
de achterdeur van het huis waren nooit op slot, nu
viel er natuurlijk niet veel te stelen. Maar verder
hoeven ze bij mij niet aan te komen met die goede oude
tijd

Van welk advies op het gebied van voeding zouden wij nog iets

kunnen leren?

Dat nou ik echt niet weten, van de meeste
dingen weten we wel of iets goed is of niet,
maar om je daar aan te houden valt
niet altijd mee, want de lekkerste dingen
zijn meestal niet gezond.

Hier is ruimte voor jouw foto's, verhalen en herinneringen over
het dagelijks leven.

Thans je kunt het je haast niet voorstellen
maar in mijn jeugd had alleen de groentebaer
en de kruidenier telefoon, en als je een dokter
nodig had ging je naar de groentebaer en die
belde dan de dokter, het gevolg was dat de hele
buurt wist wie er ziek was, maar er werd ook
meegeleefd.

Ik vergeet nooit dat mijn jongste broer, (toen
een jaar of 7) een ongeluk kreeg bij het stakken
snijden, bij het 's graven deelso veer lag een stuk
grond met struiken daar sneden de jongens stakken
van om te hockeren, op zeker moment gleed broertje
thunk uit in ro'n struik en viel op die scherpe punten,
hij had een grote hoofdwond en een grote wond
op zijn bil, broertje Mo (toen 12 jaar) zette hem op
de fiets en reed naar een hulp post bij het veer,
daar werd een dokter gewaarschuld en de ambulance,
onder tusschen werd de groentebaer gebeld, maar mijn
moeder die velden van huis ging was die middag niet
thuis, dus ik ging op de fiets als een haas naar de
hulp post, en toen de ambulance bij ons thuis voor
de deur stond, was er al een bed in de kamer gezet, het
bericht was als een lopend vuurtje door de buurt gegaan
en de buren hadden een bed van boven gehaald en opgehaald
toen mijn moeder thuis kwam lag Thunk al keurig in bed
dank sei de buren.

DE OORLOG

Want ik wil je nog wat vertellen over de oorlogsjaren,
 ik was elf toen de oorlog uitbrak en restien toen
 het voorbij was en dat zijn in grijpende jaren geweest, als
 het winter is denk ik vaak aan het laatste oorlogsjaar,
 mijn oudste broer was in Duitsland te werk gesteld, en
 hier was van alles niks meer, mijn zus en ik gingen
 bij de kouthereiding kolen zoeken, maar voor je op
 het terrein mocht moest je van de Duitsers eerst 2
 suikerbieten schoonbaenen, die zaten in een grote
 ton water en het was ijskoud, en we waren niet zo
 groot we konden niet in die ton kijken maar geen bieten
 wassen, en dus zingen we om de beurt met je rug tegen
 de ton staan je vingers in elkaar en dan zing de ander
 er op staan en zo wisselde we af, en dan met een hek
 het terrein op en met een schepeltje het gras weghalen
 en daar vond je dan de kolen onder, de lozen niet voor
 het oprapen je moest echt zoeken, we werden door en door
 koud, maar het vooruitzicht dat 's avonds het fornuis
 kon branden deed je de kou vergeten, om ongeveer 5 uur
 kwam mijn vader ons halen met de kinderkar, daar
 konden de kolen in, en dan naar huis want om 6 uur
 ging de spertijd in en moest je binnen zijn, en als het
 fornuis dan aan was kwamen de buien zich bij ons
 warmen, en als we veel kolen hadden gevonden kon
 mijn vader ze ook wel eens ruilen voor erwten en bonen,
 mijn vader heeft ons aardig die laatste hongerwinter
 door gesleept, de boeren die van de mensen veel spullen
 hadden geruild voor eten waaronder ook lappen stof,
 daar ging mijn vader vragen om er een costuum van te
 maken in ruil voor eten en dat lukte soms, het was niet
 overdaadig maar we verhongerde niet, alleen op de
 bevestigings dag hadden we voor het eerst helemaal niets
 te eten, maar 's avonds kwam als een reddende engel
 een jonge kleermaker die veel bij ons thuis kwam een
 pot erwtsap brengen, een geschenk uit de hemel.

Hoe oud was jij toen je voor het eerst naar school ging? Hoe heette die school en hoe ging je erheen?

6 jaar was ik en ging met mijn 5 jaar oudere broer naar de dichtstbijzijnde openbare school.

Hoe werd de school gekozen waar je heen ging? Wat vond je het leukste aan school?

De openbare lagere school was niet ver lopen daarom kosen mijn ouders daarvoor, maar na een jaar kwamen de kappelaan vragen waarom we niet op Katholieke school waren, hij vond dat beter in verband met communie die we moesten doen en dat we met de schoolbus mee konden, mijn vader was er niet ka voor maar mijn moeder die zelf streng Katholiek was opgevoed wilde het wel graag, en zo gingen we met 2 in drieën broer Wim, zusje Piet en ik zelf een half jaar met de schoolbus toen werd hij opgeheven, en hebben we 8 jaar lang 2 x daags ruim 3 kwartier moeten lopen in totaal dus $1\frac{1}{2}$ uur per dag.

Hoeveel kinderen zaten er gemiddeld in een schoolklas toen?

Naast wie zat jij altijd?

*we hadden ongeveer 30 leerlingen in de klas,
ieder jaar zat ik naast een ander meisje, als
we overzingen deelde elke onderwijzeres zelf
de klas in, ik zat op een meisjes school,
dus geen jongens of onderwijzers*

*achteraan met ruiten jurk en wit kraagje is je oma.
deze foto is gemaakt achter de grote kerk.*

Hoe zag een normale schooldag eruit? Hoe laat begon de les?

Hadden jullie ook op woensdagmiddag vrij?

De schooltijden waren van 9 tot 12 en van 2 tot 4, alleen de zevende en achtste klas had tot half 5 les. Woensdagmiddag en zaterdagmiddag waren we vrij.

Het achtste leerjaar werd ingesteld door de Duitsers, we moesten zo veel mogelijk Duits leren.

De foto boven is gemaakt in het Merwesteinpark bij de oranjelaan, dit huis is gebombardeerd in de oorlog er zaten Duitse officieren in. ik zit hier tweede van onderaan met ruitjurk en wit kraagje.

Wat voor vakken hadden jullie op school? En had jij een lievelingsjuf of -meester? Mocht je de leraren toen ook gewoon met 'je' aanspreken?

Op de eerste plaats Godsdienst les, verder lezen schrijven, rekenen, led taal, geschiedenis aardrijkskunde, kennis der natuur, zingen tekenen, handwerken. mijn liefste juf was juffrouw Lundgren uit de 5^e klas, verder hadden we les van nonnen, en met je aanspreken was echt ondenkbaar.

In welke vakken kreeg je les die nu niet meer gegeven worden?

ik vermoed handwerken en zingen.

Hadden jullie vroeger schoolreisjes? Wat deden jullie dan?

Schoolreisjes waren er niet op de katholieke school.

Wat wilde je worden als je later groot zou zijn?

Mijn grootste wens was verkoperster
in een saartjes winkel

Wat deed je na afloop van school altijd?

Lezen en mijn Vader helpen in de
kleermakerij

Waren de kansen op onderwijs gelijk voor iedereen? Werd er
onderscheid gemaakt tussen 'arme' en 'rijke' kinderen?

Ja in Dordt had je twee Katholieke jongens
en twee Katholieke meisjes scholen, de ene
school was voor de rijkere kinderen en de
andere was voor arbeiderskinderen, op de
laatste ging ik naar toe.

Was onderwijs voor meisjes en jongens even belangrijk?

achteraf bezien natuurlijk wel, maar toen werd gezegd wat heb je er aan als meisje om te gaan leren, je trouwt en moet voor man en kinderen zorgen, dus kan je beter leren koken, naaien, en de was doen.

Waren er toen aparte scholen voor jongens en meisjes? Naar wat voor scholen gingen meisjes?

Ja ik ging dus naar de Katholieke meisjes school en mijn broers naar de jongensschool.

Was doorstuderen heel normaal of juist iets bijzonders? En ging je dan ook op kamers wonen?

Voor meisjes was het in die tijd heel
bijzonder als ze gingen studeren,
en zeker als ze uit de arbeidersklassen
kwamen

Heb je doorgestudeerd? Op welke scholen heb je gezeten? En waar waren die?

Ik heb niet doorgeleerd, alleen 8 klassen
lagere school,
de naam van de school was Maria
school in de munt in het centrum van
Dordrecht

Hoe kwam jij aan je eerste baan? Hoe werden banen vroeger geregeld?

Ik hoefde niet te solliciteren het was een
uitgemaakte zaak dat ik op het atelier bij
mijn Vader kwam, en mijn zus in de huishouding
bij mijn Moeder.

Waren er typische mannen- en vrouwenberoepen? Waren mannen en
vrouwen gelijk op de werkvloer?

Vrouwelijke artsen, advocaten, chauffeurs, postbestellers
en nog meer beroepen waren echt mannen beroepen.
En gelijkheid op de werkvloer was er niet vrouwen
verdiende veel minder dan mannen, bij ons
op het atelier werkten ook mannen, ik was zeker
zo vlug als de kleermakers, maar verdiende stukken
minder.

Waren er veel meisjes die gingen werken? Werkten vrouwen ook na hun trouwen?

Elk meisje wat van school kwam ging werken want bij de meeste mensen was elke cent hard nodig.
Als je ging trouwen werd je ontslagen.

Weet je nog wat je verdiende per maand? Mocht je je salaris houden of betaalde je kostgeld aan je ouders?

Ik denk dat ik ongeveer 20 gulden per maand verdiende en daarvan kreeg ik tot mijn trouwen 19.50 per maand, dat was voor kleding hakgeld en sparen voor je uitzet.

Vertel 's over toen en nu

Als je kijkt naar alle beroepen die we tegenwoordig hebben, welke baan lijkt je dan leuk?

Ik kan het niet weten, in mijn tijd werd er eigenlijk voor je beslist wat je ging doen, achteraf ben ik met de winkel best blij geweest, en met Sinterklaas, en Carnaval kleding maken kon ik creatief bezig zijn.

Wat is volgens jou het grootste verschil in onderwijs tussen toen en nu?

Het grootste verschil met nu is dat wij niets in te brengen hadden, het was armen over elkaar en mond houden. Als ik nu zie hoe vrij de jeugd is en dat ze als iets ze niet hint commentaar geven, en dat er ook naar ze geluisterd wordt.

Werd er vroeger anders tegen werken aangekeken dan nu? Op wat voor manier?

Vroeger ging je werken als je van school kwam, of je het leuk vond of niet je moest wel er moet geld verdiend worden.

Nu kijken ze eerst of het een leuke baan is hoe veel ze verdienen en hoe vaak ze vakantie hebben.

Wat vind je het leukste aan het onderwijs van tegenwoordig? En wat vind je het slechtste?

Het onderwijs van nu ben ik best wel jaloeus op, het is allemaal losser en vrijer en ook veel leukere lessen, het gevaar is wel dat er altijd bij zijn die er met de pet naar gooien en niet veel uitvoeren.

Welke schooltraditie zouden ze volgens jou opnieuw moeten invoeren?

Ik zou er zeker voor pleiten dat jongere die geen zitbles hebben en niet zo graag uit boeken leren, dat ze veel meer met hun handen kunnen doen, vroeger had je de ambachtsschool waar jongens een beroep konden leren als timmerman, banketbakker, metaalbewerker en noem maar op, het zijn beroepen waar de maatschappij op zit te springen, voor meisjes was er een naai en huishoudschool en een opleiding voor kinderverzorgster verpleegster enz.

Hier is ruimte voor jouw foto's, verhalen en herinneringen over

opleidingen en werk.

Mijn opleiding bestond uit 8 jaar lageronderwijs in die tijd was dat genoege, en verder heb ik tot mijn trouwen bij mijn Vader op het atelier gewerkt, en denk niet dat het bij je Vader lekker makkelijk was, als om 6 uur de andere naar huis gingen en er waren costuums die klaar moesten dan aten we pluz wat en werkte we vaak tot 11 uur 's avonds en 's morgens 8 uur waren we weer in het atelier, nu was dat gelukkig niet alle dagen zo, maar vooral met Pasen en Kerstmis was het soms weken achter elkaar, vooral mijn Vader was een harde werker, die sliep soms op de tafel waar hij op zat te werken, als hij overmand door slaap werd pakte hij het perstussen ging daar met zijn hoofd op liggen, zette de wekker bij zijn oor en zo sliep hij 1 uur en dan werkte hij weer verder, hij moest in die paar weken geld verdienen voor het hele jaar, nu was mijn Pa wel genodigd om te werken als jochie van 11 jaar dat hij al op het atelier van 's morgens 7 uur tot 's avonds 10 uur je hoorde hem ook nooit klagen hij was veel te blij als er werk was. Later is mijn Vader samen gaan werken met een compagnon en toen hadden we het atelier in de Spuistraat waar nu Tholster in zit. Zelf woonde we op Krijspijn, dus ging ik elke morgen met 10 literhammen en een halve liter melk naar mijn werk, mijn moeder zei altijd jou stelen ze niet je bent veel te duur in onderhand, en ondanks een stapel brood en melk woog ik geen 50 kilo, ik was mager maar gezond.

De samenwerking van mijn Vader met zijn compagnon heeft maar een paar jaar geduurd die man kreeg een hartschietland en daar is mijn Vader heel lang kapot van geweest, die twee vulde elkaar zo goed aan ⁷⁸ en waren echt vrienden

Hans

Roland.

Trouwdag Hans en Eveline.

Trouwdag van Henk en Sonja.

Mocht je vroeger uitgaan met iemand van een ander geloof of een andere klasse?

Ja daar deden ze thuis niet moeilijk over, als wij maar gelukkig waren.

Heb je meerdere vriendjes gehad voordat je trouwde?

Wel eens jongens die me thuis afhaalde om te gaan dansen, en die me ook weer netjes thuis brachten, maar niets serieus.

Waar heb jij opa leren kennen? Was het liefde op het eerste gezicht?

Opä leerde ik op dansles kennen, en het was geen liefde op het eerste gezicht, hij kon erg goed dansen dus andere meisjes raften hem wel zitten, maar ik vond het een bronie maar hij liet zich niet afschepen en je weet de aanbouder wint, maar ik heb er nooit spijt van gehad.

Mocht je van je ouders alleen met hem afspreken?

VERLOVING FOTO

Ja hoor en dat was in die tijd nogal wat,
alleen zei mijn Vader tegen ons je mag
gerust samen weg maar zorg dat je
mijn verbouwen niet beschaamd.

Kreeg je seksuele voorlichting van je ouders? Was dat een onderwerp
waar openlijk over gesproken werd?

Voorlichting heb ik nooit gehad, ik vergeet nooit
de morgen dat ik opstond en voor het eerst ongesteld
was geworden, ik helemaal in paniek naar beneden,
en toen begonnen mijn ouders te lachen en me te
feliciteren, ik was nu een groot meisje geworden,
nou ik vond er niets aan, en het enige wat ze zeiden,
je moet maar niet met jongens om gaan.
Wist ik veel, waarom dat was.

Waar en wanneer heeft opa je ten huwelijk gevraagd? Hoe oud was

je toen?

*Na 5 1/2 jaar verkering vonden we het tijd
om te gaan trouwen, we hadden wel eerder
gewild, maar door de oorlog was er nog steeds
niet veel, en zeker geen huis te krijgen, mijn vader
had een kennis die kleermaker was en een winkel op de
voorstraat had, en ging immigreren als we een jaar huur vooruit
betaalde kregen we dat pand, mijn vader heeft het geld voorgeschooten
en zo konden we trouwen opa was 20 jaar en ik 24 jaar*

Hoe zag je trouwdag eruit? Wat was het mooiste van die dag?

Het regende de hele dag maar ons daerde het niet, eerst op het stadhuis getrouwd daarna in de kerk, alle dames waren in een lange japon, op 2 na heb ik ze allemaal gemaakt ook mijn eigen bruids japon, de mannen hadden allemaal een jaegent costume aan, die hadden we toch nodig toen we de winkel begonnen en een hoge hoed en grijze handschoenen, nu hadden we handschoenen te weinig, dus had iedere man 1 handschoen, dat zag je toch niet. op het stadhuis nam een lode de hoed en handschoenen aan, toen zei mijn oom nog goed voor mijn handschoen, waarop iedereen in de lach schoot het was een prachtige dag maar dat kan niet anders met hem naam. Ben je na je trouwen blijven werken? Wat deed je toen voor werk?

Opa werkte bij Lips en ik ben voor de winkel gaan zorgen, we verkurde bruids en avondkleding die ik allemaal zelf maakte, de herencostuums maakte ik niet zelf.

Hoe was het om voor het eerst moeder te worden?

Na een zware bevelling is je vader geboren, zijn hoofdje en
gericht waren beschadigd door de tangverlossing, de dokter
zei dat komt helemaal goed, en dat was ook zo, ik kon me
gewoon niet indenken dat dat mooie kindje van ons was,
ik zei in het begin steeds lach nou eens naar tante Mien.
En als Opa en ik gingen wandelen liep er een trots
ouderpaar achter de kindervagen

Hoe voelde je je toen je voor het eerst oma werd?

Ik zie nog je vader de winkel inkomen, hij
zei we hebben een zoon en hij heet Hans, en
dit vonden we al leuk, maar toen we je gezien
hadden waren we helemaal verloren, want je
was een Bracht kind

Zijn de oma's van tegenwoordig anders dan de oma's van vroeger?

In welk opzicht?

Heel anders mijn Opa had zwarte of donkerblauwe
kleding aan, het was een schat, een echte Opa dus,
mijn Moeder droeg gelukkig wel fleurige kleding ook ze
was een schat. Maar de Oma's van nu zijn heel anders
die sporten rijden auto en zien er hip uit, en als ik naar
me zelf kijk ik wandel veel, ga boemmen rit op fietsen en
kan met de computer omgaan, de vorige generaties zorgden
voor het huishouden en voor de kinderen en kleinkinderen, het
huishouden was ook veel zwaarder, geen wasmachine stoffen
waswater zelfs geen warm water uit de kraan, dus alles heel veel
werk.

Wat vind je het leukste aan oma zijn?

Het leukste van kleinkinderen is het oma
zijn en ze stiekem verwennen, en dan weer
naar hun Vader en Moeder te laten gaan,
en er ontzettend trots op zijn

Wat zou je graag met je kleinkinderen willen doen?

Vroeger zou ik graag meer met de kleinkinderen
hebben willen doen, maar door de winkel
hadden we weinig tijd. En nu ben ik blij
en trots op mijn volwassen kleinkinderen
omdat ze het zo goed doen, en ik hoop er nog
lang getuigen van te zijn

Hier is ruimte voor jouw foto's, verhalen en herinneringen over

een eigen gezin.

Als ik over mijn gezin moet vertellen dan kom ik niet uitgesproken of geschreven.

Wij zijn in Juni 1953 getrouwd en hadden alleen het hoog nodige in huis, we hadden zelfs geen kachel, maar dat gaf niet want het was toch zomer, en voor het winter was hadden we een kacheltje gespaard en in December kreeg opa bij Lips een kerstgratificatie en daar kochten we kersttijden voor, we waren zo trots dan zongen we samen op de bank zitten met de gordijnen dicht en seiden tegen elkaar wat mooi is het lijkt wel een toneel.

2 jaar later werd je vader geboren, een gelukkiger onderpaar kan je je niet voorstellen, opa werkte bij Lips en zijn collega's plaatste hem en seiden er is geen mooiere intelligent baby dan Praet zijn zoon, nu was je vader ook een zeer gewenst kind, we hadden alles zelf gemaakt opa had een kamertje afgetimmerd en een leetkantje en kastje gemaakt, en ik een wandkleed en een matrasje, dekentjes lakenjes enz. en van mijn ouders kregen we de mooiste kinderwagen met alles erop en aan.

4 jaar later is zijn broertje Henk geboren en wat was je vader trots op hem, hij wilde zelfs een broertje, hij had met de kapper afgesproken als het een zusje zou zijn dan kreeg de kapper haar, en hij zou dan een trein krijgen, maar het was een broertje dus geen probleem.

gelukkig is de afkeer van meisjes overgegaan anders hadden we geen Eveline als schoondochter gehad en al helemaal geen kleinkinderen Hansje en Roland, en Hansje zorgde er voor dat we toch nog een kleindochter totie kregen.

Henkje heeft nooit haeren denken of hij graag een broertje of zusje wilde, want er kwamen geen kinderen meer, en ook hij zorgde voor een. ⁹⁴ schoondochter Bonja, en zo is de familie bijna compleet we wachten nog op Roland

Een PRAGT Familie.

SAMEN OP VAKANTIE NAAR VEENEDAAL.

Over levensstijl en vrije tijd

Wat deed jij vroeger op een vrije dag?

Daar kan ik eigenlijk kort over zijn
LEZEN tot wanhoop van mijn Moeder
als ik de tafel moest dekken, had ik in
1 hand een boek en liep lezende met in
mijn andere hand de borden van de tafel
naar de kast.

Hoeveel vrije dagen had je toen per jaar? Hoe werd dat geregeld?

Toen we van school af waren hadden
we 1 week vakantie en de zaterdag middag
waren we ook vrij.

Gingen jullie vaak op bezoek bij vrienden en familie? Hoe reisden jullie daarheen?

We hadden vaak buren en kennissen op bezoek, we mochten ook altijd vriendjes en vriendinnetjes mee naar huis nemen, het was bij ons thuis net de soep inval.

Half op reis of op visite gebeurdeelden, om met 7 man ergens op bezoek gaan was wel een beetje veel.

Wat is een van jouw leukste vakantieherinneringen?

de meeste vakanties ging ik naar mijn Opa en Ope in Breda, heerlijk slapen in een bed voor mij alleen, thuis sliep ik met mijn zusje samen.

Kun je je jouw eerste vakantie nog herinneren? Waar ging die heen?

Dat was toen de verkeersbrug bij de Maerdijk klaar was en ik bij mijn Vader achterop de fiets naar Breda gebracht werd.

OM DE BEURT OP DE FOTO.

Welke reis was het meest bijzonder?

De fietsreis met mijn Vader

Welke reis zou je nog willen maken?

De reis met Opa op de tandem, we waren nog niet getrouwd, toen zijn we met een gehuurde tandem naar fam. van Opa naar Venendaal en Oostervijk gefiets!

Volgde je de mode? Wat voor kleding was toen in de mode?

Voor me zelf ben ik nooit zo modebewust geweest, dat zal ook wel door de oorlog komen, ik was toen een tienermeisje en je kon niets kopen.

Waar kocht je je kleding? Was uiterlijke verzorging net zo belangrijk als tegenwoordig?

Mijn kleding maakte ik zelf, en als mijn haar maar goed zat was ik tevreden. En je kan het je nu niet meer voorstellen maar een meisje met lippenstift was een hoer.

Welke bladen en tijdschriften waren belangrijk op modegebied?

Toen ik getrouwd was en de winkel had, vond ik de bladen met bruidsjaponnen belangrijk.

Naar welke muziek luisterde je vroeger? Had je favoriete bands?

De meest favoriete band was de Ramblers.
ik zal denk ik 18 jaar zijn geweest, toen ik
s morgens om 6 uur in de rij stond voor een
kaartje, de Skymasters waren ook favoriet

Bekende hits uit oma's tijd:

Ketelbinkie	De Zingende Zwerver (Frans van Schaik) – 1940
Ik sta op wacht	Joop de Knecht – 1957
Naar de bollen	Louis Davids – 1936
Brandend zand	Anneke Grönloh – 1962
Zuiderzee-ballade	Sylvian Poons & Oetze Verschoor – 1962
Twee motten	Dorus – 1957
Dans je de hele nacht met mij	Karin Kent – 1966
Och was ik maar	Johnny Hoes – 1961
Milord	Corry Brokken – 1960
Een Pikketanussie	Johnny Jordaan – 1968
Erik Bevaart	

Als je vroeger een avondje uit ging, wat deed je dan op zo'n avond?

*Ik mocht 2 avonden in de week weg.
1 Woensdags naar de gym, en zaterdagavond
dansen, mijn vader is eerst gaan kijken wat
voor soort jongelui daar kwamen, en dan
moest ik om elf uur thuis zijn, de wekker
stond op tafel en o wee als we niet op
tijd waren, dan hadden we weken huisarrest.*

36 jaar Camping de Oude Maas.

Hier is ruimte voor jouw foto's, verhalen en herinneringen over

levensstijl en vrije tijd.

Wij hadden een doodfeivoon gezin, omdat we de winkel hadden konden we bijna niet met vakantie, we hebben toen een caravannetje gekocht heel leuk maar erg klein, je vader en ome Vlink sliepen in een tentje dat vonden ze natuurlijk prachtig, de eerste 2 jaar stonden we op een camping in Heeland, opa kwam 's zaterdag als de winkel dicht was en bleef dan tot dinsdag morgen, je vader en ome Vlink gingen met een netje in het garnalen vissen, die ik moest koken, ik had dat nog nooit gedaan, dus ik nam een steelpannetje met water deed de garnalen er in en stak het gas aan, maar toen het water warm werd sprongen langs alle kanten de garnalen er uit, mijn moeder zei later je moet ze zelve in kokend water doen, dus weer wat geleerd.

Later zijn we naar de camping in Barendrecht gegaan dan konden je vader en ome Vlink er met de fiets naar toe en kwamen wij als de winkel dicht was, we hadden een prachtige plek aan het water, maar dat veel je zelf ook nog wel, later hadden we een vistoot en je vader een reilboot en ome Vlink een motorbootje, we hebben eindeloos gevestigd en gevangen. Het meeste bijzondere had je vader toen hij voor het eerst met een surfplank verseen, niemand had nog van windsurfen gehoord, toen konden we nog niet weten hoe een kei hij daar in zou worden.

Deze foto is gemaakt in het
Weinichtpark, 19 jaar was ik toen

Een afdruk van mijn persoonsbewijs
dat ik in de oorlog bij me moest hebben

W. A. Zodenkamp.

105

GEENTE
DORDRECHT

19 December 1928
Breda

NEDERLAND

zonder

23 November 1943
DORDRECHT

V
XXXXXXX

Kees

Belangrijke momenten en gebeurtenissen

Een persoonlijke geschiedenis

Ieder mensenleven is verbonden met de geschiedenis van zijn of haar tijd. Je eigen leven wordt beïnvloed door gebeurtenissen in de wereld. De manier waarop is voor iedereen weer anders. Dit hoofdstuk geeft een overzicht van 100 jaar geschiedenis. In 100 jaar gebeurt er ontzettend veel en de gebeurtenissen die de meeste indruk maken zijn voor iedereen weer anders.

In dit hoofdstuk kun je tussen de wereldgebeurtenissen jouw persoonlijke geschiedenis en gebeurtenissen beschrijven, zodat jouw leven een plek krijgt in de tijd.

Luisterde je vroeger naar de radio? Naar welke programma's luisterde je toen?

We hadden geen radio, wel radiodistributie daar betaalde je een klein bedrag voor, er werd dan een speakerijtje in de kamer geïnstalleerd daar was ik eerder op, we luisterde naar het nieuws, de bonte dinsdag avond trein, en we waren gek op hoorspelen.

Wanneer kreeg je voor het eerst televisie?

Eind 1959 hadden we voor het eerst T.V.

Welke gebeurtenissen in de geschiedenis hebben veel indruk op jou gemaakt?

Vooral de oorlog van 1940-1945.
de landing van een mens op de maan.
de treinstaking
watersnoodramp.
Tsjernobyl de ramp met de kerncentrale
Bijlmerramp
Gebremssde moord op al die moslimmannen
New York de vliegtuigen die de Twin Towers
vernietigde en de brand in Volendam.

Welke kranten las je vroeger? Hoe bleef je op de hoogte van het nieuws in de wereld?

We hadden geen krant, maar er gebeurde
niet zo veel, en als er iets bijzonders
was kon je gaan kijken op het Bezijsenhof
daar was het bureau van de krant, daar
werden de kranten opgeplakt die je zo kon
lezen, vooral 's dondags was het een drukke
van belang voor de voetbal uitslagen.

Herinner je je de eerste tv-uitzending? Is er een tv-uitzending die veel indruk op je heeft gemaakt? Naar welke programma's keek je graag?

De allereerste uitzending hadden wij geen TV.
Maar de eerste uitzending van ons eigen toestel thuis was een compleet wonder, er was maar 1 kanaal en er was uitzending van 's avonds 7 uur tot 11 uur en we vonden alles prachtig als het maar bewoog. we miste van die 4 uur uitzending geen minuut.

Voor welke persoon uit de recente geschiedenis heb je veel bewondering? Waarom?

Nelson Mandela en
Martin Luther King.

Heb je de Tweede Wereldoorlog meegemaakt? Hoe was dat? Waren er ook leuke momenten?

De oorlog was natuurlijk verschrikkelijk, het enige leuke was de saamhorigheid van de mensen, bij mijn ouders thuis zaten we 's avonds vaak met 12 mensen in een piepklein keukentje, bij ons brandde het fornuis en de bueren zaten in de kou dus ook erbij, op tafel stond een glaasje water met een laagje olie een kurk en een draad dat was de verlichting.

Vertel 's over toen en nu

Wat vind je leuk aan de mogelijkheden die we tegenwoordig hebben om op de hoogte te blijven van het nieuws? Wat staat je tegen?

Ik ben blij met krant, radio, TV, en Computer om bij te blijven

Wat me tegenstaat is dat we worden overladen met narigheid.

Zijn er nu mogelijkheden die je niet begrijpt, maar waar je wel meer van zou willen weten?

Ja er zijn zo veel nieuwe electronica artikelen, als ik zo'n reclame krantje krijg dan weet ik niet waar al die spullen voor zijn

Welke drie dingen in je leven zijn belangrijk voor jou?

Mijn kinderen, schoon en klein kinderen
gezondheid, eten en vrijheid dat besef
je eens te meer als je de oorlog hebt
meegemaakt.

Welke dromen die je vroeger had zijn uitgekomen?

Een man en kinderen.

Zijn er keuzes in je leven waar je spijt van hebt?

Ja ik kon goed leren als ik nu jong
was ging ik zeker studeren.

Welke gebeurtenis of welk moment uit je leven was moeilijk voor jou?

Waarom was dat?

Het moeilijkste was toen ik hoorde dat mijn man de ziekte van Alzheimer had, en zijn overlijden.

Wat is een van de beste beslissingen die je ooit genomen hebt?

Een feestartikelen winkel beginnen, we hadden een winkel waar we kleding verhuurde, en toen dat minder werd zijn we overgestapt op de feestartikelen.

Wat is een van de moeilijkste beslissingen die je in je leven hebt moeten nemen?

Om Opa naar het verpleeghuis te laten gaan, ik weet dat het niet anders kon, toch heb je het gevoel gefaald te hebben.

Aan welke mensen in je leven heb je een hoop te danken?

Op de eerste plaats mijn ouders,
op school juffrouw Lundgren en Rusten Eustachia,
later mijn man en toen hij Alzheimer
kreeg de steun van zoons en schoondochters
en mijn zus.

De hemel

De hemel moet wel mooi zijn,

Er wonen daar zoveel bijzondere mensen samen.

Mensen die intens hebben gehouden van,

Mensen die een mooi leven hebben gehad,

Maar ook mensen die het hier zwaar hadden,

Maar die op hun reis naar het licht hun ballast hebben afgeworpen,

En nu eindelijk kunnen genieten.

Zijn er belangrijke personen in je leven geweest van wie je afscheid hebt moeten nemen? Hoe ging je om met het verwerken van dat verlies?

Belangrijke personen waar ik afscheid van heb moeten nemen waren mijn Opa waar ik heel veel van hield, dan mijn ouders en broer ook dat gaat niet in je koude kleren zitten, maar je was jong had een gezin en de winkel en dan moet je verder en dat lukt ook, maar nu Opa is overleden en ook nog mijn zus, daar heb ik het nog steeds heel moeilijk mee.

Wat is een van de mooiste dingen die je bereikt hebt? Was dat moeilijk?

Het mooiste vond ik zelf mijn man en zoons en later mijn schoondochters, toen mijn kleinzons en als er eindelijk een Amerikaanse kleindochter, en als je zo als ik trots ben op dat hele stel is er niks moeilijks aan.

Wat is het grootste geschenk dat iemand jou geven kan?

Het grootste geschenk in mijn leven heb ik al gehad, mijn man, kinderen, schoon en kleinkinderen

Wat is het fijnste aan ouder worden? Zijn er ook minder leuke dingen?

Het fijnste is dat er niks meer moet, de minder leuke dingen zijn de angst voor lichamelijke ongemakken, en vooral voor dementie.

Wat vind je nu leuke dingen om te doen? Heb je hobby's?

ik geloof dat ik het al eerder heb opgeschreven, maar samen wandelen en maar de gym, vind ik heerlijk, maar ook lezen, TV kijken en een beetje knutselen, allemaal leuk dus geen tijd om te vervelen.

Waar geniet je tegenwoordig het meest van?

Dat ik nog best veel kan en gezond ben,
en van het mooie uitzicht hier geniet.

Hoe kijk je aan tegen de dood? Geloof je in het hiernamaals?

Leuk is anders maar niemand ontkomt
er aan, en het hiernamaals, ik geloof
wel dat er iets is, maar wat precies dat
moeten we maar afwachten.

Wat wil je dat mensen zich na je dood van jou herinneren?

Ik was best een aardig mens.

Wat vind je dat iedereen in zijn leven gezien of meegemaakt moet hebben?

Dat zou ik niet weten, want wat de een super belangrijk vindt, kan een ander totaal niet interesseren.

Wat zou je doen als je een dag weer 10 jaar oud was?

Als ik nu een dag 10 jaar moest zijn, koos ik een mooi brood een stuk slagroom taart en een glas limonade met prik.

Welke vijf levenslessen zou je graag aan mij door willen geven?

Dat hoef ik je eigenlijk niet te vertellen, daar ben je slim genoeg voor, maar als het toch moet dan, behulpzaam zijn, eerlijk, trouw, en vredelievend, en als je ooit vader wordt een goede gezellige Pa, maar daar twijfel ik niet aan, je was altijd al gek met kinderen, en had er erg veel geduld mee.

Beste Hans
Met deze verhalen heb je een klein stukje van een bijna 79 jarige
oma kunnen lezen, het zijn natuurlijk maar een paar
flitsen, het is ook moeilijk om een keuze te maken wat ver-
tel ik wel en wat niet, maar ik hoop dat je een beetje idee
hebt gekregen van hoe het vroeger was, maar je moet
vooral niet denken dat ik geen fijne jeugd heb gehad,
het lijkt nu we zo in welde leven heel armoedig, en
dat was het ook wel, maar het voelde niet zo want niemand
in de buurt had het beter, dus had je ook niets om jaloers
op te zijn, en de ruimte en de vrijheid die we hadden
kan je je niet voorstellen maar ook de fantasie en de
vindingsrijkheid die we hadden, we maakten van een
prap papier met de elastiekjes van een binnenband een
bal, en als er ergens een gips beeldje af wasje brak
hadden we weer stoepkrijt voor een hinkel hak af om
te tekenen op straat, dus alles bij elkaar heb ik een
gelukkige jeugd gehad, tot de oorlog uitbrak toen was
onze onbezorgde jeugd afgelopen, maar alle oorlogs
verhalen heb je denk ik wel meer gehoord of gelezen.
ons gezin is gelukkig heelhuids de oorlog doorgekomen,
maar ik denk nog wel eens wat een zorg het voor mijn
ouders is geweest om 5 opgroeiende kinderen te verzorgen
in die tijd. Gelukkig hebben ze zelf ook nog goede jaren
gekend, en gezien dat het met hun kinderen ook goed ging
dat is iets wat iedere ouder voor ogen heeft, als het de
kinderen schoon en klein kinderen maar goed gaat.
wat dat aangaat ben ik een gelukkig mens.

Hans met plezier heb ik de vragen uit dit boek beantwoord
en foto's en bij gezocht ze ¹⁴³ staan met allemaal op de goede
plaats, maar iedere keer schiet me weer iets te binnen en
dan ging ik weer aan het plakken, ik hoop dat je het leuk vindt.

DE FOPWINKEL VAN OPA EN OMA
ZAL JE VAST NOOIT VERGETEN.

